

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

III. évfolyam.

12. szám.

Kolozsvár. Deczember. 1884.

SZERKESZTI ÉS KIADJA: VERESS FERENCZ.

A chemia.

— Rottmann Farkastól. —

(Vége.)

Ón (czin, stannum) Sn. vs. = 59. fs. = 7·3.

Hajdanában az ónt, mivel rendes körülmények közt nem élenyül, sokféleképen használták ivó- és evőeszközöknek; sőt a gazda jómódúságát az jelezte, ha sok czinedény birtokában volt. Most azonban, mikor az efféle eszközöket a sokkal olcsóbb, szebb és tisztább porcellánból vagy üvegből készítik: az ónnak jelentősége alászállott; mindazáltal igen nagy szerepe maradt a technikában. Csak egyet említünk, a czinezett vaspléhet. Sóinak a kelmék füstésében nagy hasznát veszik.

Hajlítsunk meg czinrudat s bizonyos hangot hallunk, mely onnan ered, hogy olvasztása után megmerevülésével jegeczalakokat vesz föl; ezeknek lapjai egymást csiszolván, ama sziszegő hang támad, midőn a hajlított rész egyidejűleg meg is melepszik.

Gyönyörű szép jegeczrajzokat állíthatunk elő, ha czinezett pléhdarabot addig hevítünk, míg felszínén a czinréteg megolvad; ekkor hideg vízzel locsolgatjuk, hogy rögtön megmerevüljön. Felszíne ekkor szürke színt vált, mert az ón oxydálódott; de ha a felszínt felváltva királyvizes és káلیلugos pamaceszal törölgetjük, az oxydréteg feloldódik és szép jegeczrajzok (moiré metallique) lépnek elő.

Czinsavanyhydrid, vagy közönségesen czin oxyd ((SnO₂). Tegyük darabka czint eleven szénre és forrasztó csővel addig hevítjük, míg felszíne fehér porral huzódik be. Ez a czinsavanyhydrid. Ezt az üvegpépzők fel nem oldják, mert csak összekeverednek vele, és ezzel átláthatatlanok lesznek (email).

Czinsavhydrat: cseppentsünk czinchlorid oldathoz néhány csepp ammoniákat, midőn sárgás fehér kocsonyas csapadékot nyerünk; ez a czinsavhydrat, mely erős savakban, úgy mint erős lúgban oldható; tehát egyszerre sav is, alj is.

Czinoxydul (Sn O). Ha diluált czinchlorid-oldatba kalilúgot cseppentünk, fehér csapadék támad, és ez a czinoxydul. A czin továbbá nemcsak chloridot (Sn Cl_2), de chlorürt ($\text{Sn Cl} + 2\text{HO}$) is fejleszt. Kevesebb kénnel cinkénecset, de több kénnel cinkéneget alkot, mely — ha finom porrá töretik — szép aranszínű port ad; ezzel aranyozni lehet (hamisan).

Ha a czin kemény vagy lágy forrasztóul akarnók használni, kevesebb vagy több ólommal kell összeolvasztanunk.

Titán (Ti), **tautal** (Ta) és **niob** (Nb)

Ezek a fémek, úgy miként a czin, oxygennel savakat alkotnak. Külömben nem nagy mennyiségben találhatók.

Wismuth (**Bismuthum**, Bi) $\text{Vs.} = 208$, $\text{fs.} = 9.8$. A wismuth különféleképen oxydálódik, mint wismuthoxydul (Bi O_2), wismuthoxyd (Bi O_3) és wismuthsav (Bi O_5).

A wismuth C. sz. 264° -, az ólom 335° - és a czin 228° -ná ömlik meg. Olvaszszunk össze 10 r. wismuthot, 5 r. ólmot és 5 r. czin; oly compositiót nyerünk, mely C. sz. 100° -nál ömlik meg (Rose-féle fém).

A salétromsav könnyen oxydálja és oldja, szép átlátszó jegeczeket alkotva (Bi O_3 , $3\text{NO}_5 + 9\text{HO}$). Ha azonban jegeczülni nem hagyjuk és az oldatot nagy mennyiségű vízbe öntjük, az összetétel felbomlik és fehér csapadékot kapunk: wism. subitr. (Bi O_3 , $\text{NO}_5 + 2\text{HO}$).

Fösteny (**chrom. Cr.**) $\text{Vs.} = 26$, $\text{fs.} = 6.8$.

A chrom a legnehezebben megömleszthető érczek egyike és oly kemény, hogy az üveget metszi. Daczára ifjúságának nagy je lentőségre vergődött, mert — nem tekintve a számos és igen szép föstéket, melyeket összeköttetéseiből állítanak elő — nagy szerepe jutott a fényképészetben, mert a chrom az, melylyel a mulhatatlan képeket állítjuk elő. A legtöbb chromot Észak-Amerika szolgáltatja, a hol mint chromoxyd vasoxydullal fordul elő. Ezen érczet kalival és salétrommal izzítják, melyből a származott chromsavas kalit vízzel kivonják.

Kettedchromsavas kali (KO , 2Cr. O_3) vagy (KCr. O_7); ez szép piros jegeczekben fordul elő és 10 r. vízben oldható. Az ilyen oldatot higítsuk meg többször annyi vízzel és adjunk az oldathoz tiszta hamuzsirt, míg pezsgés többé nem támad. Most pároltassuk el a folyadékot, míg meglehetősen sűrű nem lesz. Meghüléskor szintén jegeczek fognak alakulni, de ezek már nem lesznek sava-

nyük; és miért? mert a hozzá adott szénsavas kali a chromsav egy vegysúlyát közömbösíti, miközben a szénsav pezsgés közt elillan. Ha e közömbös chromsavas kali oldatához salétromsavat csepegtetünk, ismét kettedchromsavas kali származik, mert a salétromsav az egyik vsr. kalihoz szegődik. Ezen oldathoz cseppentsünk ólom-cukor-oldatot s gyönyörű sárga színű csapadékot nyerünk = chroms. ólom (PbO , CrO_3).

Noha a chromról még mondani valónk is volna, csak a chromtimsót említjük meg, mert ennek némi használata előfordul a száraz kezelésben is. Oldjunk fel 20 gr. kettedchromsavas kalit 80 gr. vízben és 30 gr. kénsavban. Ezen folyadékot melegítsük gyöngén. A teljesen kihűlt folyadékba csöppentsünk borszeszt mindaddig, míg csak pezsgés és aetherszerű illat nem támad. Több napi állás után szürkés viola színű por rakódik le az üveg fenekére; ez a chromtimsó. Az itt történő vegyi folyam a következő: a kénsav szabaddá teszi a chromsavat, mert a kalit magához ragadja. A szabaddá lett chromsav a borszesz miatt bromoxyddá lesz, mely szintén egybelép a kénsavval. A kénsavas kali és a kénsavas chrom kettős só alkotnak, a chromtimsót; itt a timföld chromoxyddal van pótolva; vegyi képlete: ($KO SO_3 + Cr_2 O_3, 3SO_3$).

Wolfram (W). Vs. = 92, fs. = 18.

A wolframsavas ammoniát egy időben az aranyfürdőhöz használták. Az ércz maga igen kemény és az aczélhoz adva ezt még keményebbé teszi.

Főlemfítendők még a molybdän és vanadin, mint ritkábban előforduló érczek. Az antimont és arsent már a mult évben tárgyaltuk.

*

E czikkal az anorganicus (szervetlen) vegytant röviden feldolgozva, befejeztük. Azon édes reménnyel teszszük le a tollat, hogy talán akadtak iparművészetünk nagyra törekvő ifjai közt, kik közleményeink nyomán kedvet kapnak a vegytan bővebb és részletesebb tanulásához. A vegytan hasznossága mellett szép is; bizonyítja ezt utolsó leczkénk gyönyörű kísérleteivel. Türelmes olvasóinktól egyelőre bucsút veszek, de nem győzöm eléggé ajánlani a bővebb vegytani és természettudományi művek olvasgatását. Úgy szólván e tudományok segedelmével emelkedik minden ország jóléte; nekünk kétszeresen tanulnunk kell, mert még kissé hátrább vagyunk a külföldnél. Csakis így, a tudományos törekvés nyomán, teljesezhetnek be a „legnagyobb magyar“ jóslatszerű mondása: „Magyarország nem volt, hanem lesz!“ . . .

A „Fényképészeti Lapok“ olvasóihoz.

Közlönyünk a jelen szám megjelenésével befejezte a harmadik évi folyamatot is. Rövid mult gyanánt áll előttünk e három év, de tanulságos és fölötte nagy jelentőségű annak, ki a hazai fényképészet miként állásáról akart magának tájékozást szerezni. Mi, kik e kevés igényű szaklapnak szerkesztésével foglalkoztunk, a hazai fényképészek nagy részével összeköttetésben állottunk e három év alatt s áttekintő pillantást szereztünk iparművészetünk helyzetéről; a mesterek és segédek képzettségéről. Szomorúan kell azonban megvallanunk, hogy iparművészetünk a külföldével még nagyon sok idő múlva mérkőzhetnék meg.

Hátramaradásunknak pedig többféle s igen fontos oka van: Először is hiányzik a szakiskola, mely az újabb generációnak a sokoldalú követelményekhez kellő kiképzést adhatna. Segédeink oktatásában a mesterek jóakarató igyekezete jöhet csak számításba, s sajnosan tapasztaljuk a mindennapi munka között, hogy kevés mester veszi lelkiismeretesen ezt a fontos ügyet; a miből ismét az következik, hogy keresni kell azon segédeket, kik magán szorgalom útján igyekeznek kipótolni a hiányos oktatást. Az e tekintetben észlelhető hiányos képzettség különben legtöbbször a segédek hanyagságának róható fel, mert ha bennük nem hiányoznék a tudni vágyás, és odaadó szorgalommal igyekeznének mesterüktől minden hasznosat eltanulni, bizonyosan szebb kilátásunk és kecsegtetőbb reményünk lenne a jövőre nézve, a mikor a mostani segédek lépnek majd mestereik helyére. Magyar szakmunkákat iparművészetünk körében nem találhatnak, a külföldieket pedig vagy nem értik, vagy nem szerzik meg, s így csak lapunk volna az egyetlen, melyből olcsó pénzen tanulhatnak. Ámde (követve a legtöbb mester példáját) ezt sem olvassák s alig van az egész országban 7—8 segéd, ki járatná lapunkat. Mi is érintkezünk a gyakorlati életben egyszerre 3—4 segéddel s ha őszintén kell szólni sajnálattal valljuk meg, hogy csak elvétve akadunk olyanokra, kikre nyugodt lélekkel bizhatnók a műterem vezetését, mert a legtöbb oly egyoldalú ismeretekkel bír, vagy oly tapintatlan fogásai vannak, hogy a magunk kára nélkül rájuk kényesebb munkát nem bizhatunk. Nagyobb szorgalom, kitartóbb munkakedv és buzgóbb igyekezet vált tehát szükségessé ezen a téren; és segédeink csak akkor fogják emberül megállni helyüket, ha minden kínálkozó alkalmat felhasználnak ismereteik bővítésére. Mostani képzettségük nagyon távol áll még a külföldi segédek tanultságától.

Oka lassú fejlődésünknek továbbá a mesterek nagy részének csekély érdeklődése iparművészetünk vívmányai iránt. Korábbi hézagos ismereteiket nem törekednek újabbakkal kiegészíteni, ez időnkint felmutatott vívmányokat csak félválról tekintik, a mi ismét hátrányukra van, mert mások megelőzik őket és le is nézik, mint olyanokat, kik a korral haladni nem tudnak, mert nem is akarnak. Külföldi lapokat nem járatnak, szakmunkákat nem

olvasnak; a mi közlönyünket pedig azért sem olvassák, mert félnék a szemrehányástól, nehogy azt mondja nekik egyik vagy másik kartársuk, hogy hiányos a tudományuk s erre szorulnak! Azután mi a sorsuk ezeknek? Tengődnek a vidéken, kóborolnak városról városra, rontják a hitelünket silány képeikkel és nem egyszer incorrect üzletvezetéssel.

Szomorú jelenség az is, hogy a külföldről ide bevándorolt mesterek izolálják magukat tőlünk; idegen nyelvet használnak s mintha nem is a magyar haza kenyerét ennék, a külföld felé vergálnak s lenézik a többieket, kikkel kezét fogva kellene haladniuk, hogy a magyar fényképészetnek jó hírt szerezzenek. Lapunkat megvetik, mert ez magyar; idegen segédeket hoznak be, külön kasztot alkotnak és dominálni igyekeznek, hogy a mieinket elnyomhassák. Magyarosodni nem akarnak, mert akárhány van közöttük, kik — ha meggazdagodtak — másik hazájukba mennek, mert nekik „két hazát adott végzetük.“ Elismerjük, hogy elvéte vannak közöttük kivételek is, kiket név szerint meg tudnánk említeni s a kik simúlnak hozzánk, mert magyar honpolgárok igyekeznek lenni, a mi kötelességük ugyan, de — mivel a többiek nem így gondolkodnak — érdemük is és dicséretükre válik.

Legnagyobb hátráltatója azonban haladásunknak a magyar szaklap ignorálása és a fényképészeti egyesület hiánya.

Sokat beszéltünk már az egyesület szervezéséről, céljáról és feladatáról, ámde nem vették figyelembe, sem az érdekeltek, sem az illetékes körök, mert a kenyéririgység oly rútol izolálja a magyar fényképészeket egymástól, hogy rettegnek az egyesülettől, melynek megvalósításával keresetüket látják veszélyeztetve. E badar föltevést mi már nem változtathatjuk meg, mert annyira el vannak fogúlva, hogy a józan elveket meg sem hallgatják. Majd a jövő igazolni fogja, hogy mi jót akartunk, mert ez eszmének egykor mégis győzni kell! Ámde addig?...

A magyar szaklapot pedig, mely esetleg a mi szerkesztésünkben jelenik meg, ignorálják, még pedig botrányos módon. Itt nem jöhet számításba, hogy ki és hol szerkeszti e lapot, mert itt csak a magyarság eszméje és a magyar iparművészet forog szóban, melynek előbbre vitelére minden hazai fényképésznek törekedni kell. Az a hidegség, melylyel három év óta küzdünk, s az a könnyelmű gondolkodás, mely már oly sokszor elkésértett bennünket: bizonyára nem fogja a magyar szakirodalmat megteremteni, de még a terünkön való gyakorlati haladást sem elősegíteni. Ha ezek a hűtlen magyarok külföldre mennének és az oda való fényképészekről megkérdeznék: szükséges-e a nemzeti iparművészet előmozdítása végett a hazai szaklapokat (nálunk csak egyről van szó) pártolni? vajjon nem pirongatnák-e meg őket ily könnyelmű kérdésért, és nem nevetnék-e ki őket ily korlátolt felfogás miatt? S vajjon találának-e Németországban csak egy számba vehető fényképészt is, ki ne járatna 2—3 német lapot? Bizonyosan nem, mert azok belátják, hogy e nélkül a nemzeti ipar nem haladhat s a testvéri együtt-munkálkodás kudarcot vallana. A mi fényképészeinknek két harmad része még nem jutott

el oda, hogy belássa a magyar szaklap szükségét, s ha másért nem is, hát azért vegye pártfogásába, mert magyar! A sajtó szent feladatának tekinti, hogy nemzetiségünk védő bástyáját a magyarságot mindenütt terjeszse hazánkban. A mi lapunk is a magyar sajtó egyik munkása! A külföld túlnyomul minden téren és elnyomni igyekszik iparunkat; mi pedig fokozott haladással felelünk neki s hogy ellensúlyozzuk törekvését, szaklapokat adunk ki minden téren, melyek fölpezsdíteni igyekeznek az alvó energiát, a munkakedvet, és arra sarkalnak, hogy ne hagyjuk levernı magunkat. Erre a szaklapra a mi águnkban égetőbb szükség van, mint bármely iparágban, mert nekünk — kik között tömérdek az idegen elem — elöször a magyarságot kell fentartani és terjeszteni, a mi minden magyar fényképésznek erkölcsi szent kötelessége, ha magát szép hazánk fiának akarja vallani, — másodszor pedig a szakismereteket kell terjeszteni, hogy a szakiskolai oktatás hiányát pótolhassuk.

És mit tesznek a magyar fényképészek? még ezt az egyetlen magyar szaklapot is veszni hagynák, ha mi nem éreznök magunkban, hogy itt tulajdon édes hazánkban missiót teljesítünk, midőn azért küzdünk, hogy a magyar fényképészetnek szerezzünk egy kis lendületet.

Valóban szégyen, szégyene 150—200 hazai fényképésznek, hogy a magyar szaklap szerkesztőségének kell így nyilatkozni saját pályatársairól.

Mi azonban meg akarunk felelni a magyar hazafi kötelességének s bár jövőre is csak azok legyenek olvasóink, kik eddig is testvéri jóindulattal csatlakoztak hozzánk, helyesebben a hazai fényképészet egyetlen magyar szaklapjához: fentartjuk közlönyünket a jövő évben is. Tudjuk, hogy anyagi haszon helyett anyagi áldozat, elismerés helyett ignorálás, dicséret helyett irigység, hirnév helyett agyonhallgatás, öröm helyett keserőség, öreg napjainkra nyugalom helyett munka és pihenés helyett folytonos tanulás vár ránk: mi küzdeni és fáradni fogunk, hogy a magyarságot fentartsuk, iparművészetünk vívmányait a magyar földön terjeszszük, s dolgozni fogunk mindaddig, míg mostani olvasóink hozzánk csatlakoznak és velünk munkálkodnak azért, hogy a magyar fényképészet is haladjon s büszkén elmondhassuk, hogy magyar iparművészek vagyunk!

E lap már három évig élt; élete tengődés volt, de a kik élni segítettek, azok nyugodtan teszik kezüket szívére, mert megtették kötelességüket iparművészetünk érdekében. Azok a fényképészek pedig, kik magyar létükre tulajdon hazánk nyelvéhez voltak hűtlenek, kérdezzék meg lelkiismeretüktől vajjon megtették-e azt, a mivel a magyar fényképészetnek tartoztak?

Mi appellálunk ez ignorálással szemben az ipar történelméhez, ez majd nem feledkezik meg rólunk t. olvasóink s ha most nem akarnak véreink hozzánk csatlakozni, az igazságos ítélet egykor, ha nem is őket, de emléküket fogja megróni.

Mi kedves olvasóink megtettük kötelességünket s nyugodtak lehetünk!

A „Fényk. Lapok” szerkesztősége.

A pozitív-képekről.

(Vége).

XVIII.

A fentebbi eljárásokkal teljesen csak akkor boldogulhatnánk, ha olyan gyakornokot taníthatnánk azokra, kinek nemcsak hajlama volna ehhez, hanem a rajzolás mellett a festő anyagokkal való színezéshez is értene valamit. Az ilyen gyakornokok száma azonban nem hogy szaporodnék, sőt fogy, holott jelen körülményeink közt éppen az ellenkezőnek kellene történni. A helyett hogy az érettségi vizsgálaton keresztül ment tehetséges ifjak adnák magukat e szép pályára, legtöbbször olyanok akadnak, kik változó természetük- és nagy adag restségüknél fogva másféle pályán nem boldogulhattak. És ennek kik az okai? azok a főnökök, kik e gyönyörű pályát azzal is lealacsonyítják, hogy az ilyen ifjakat fényképészeti inasok gyanánt elfogadják. Ezek azután évek multával egyet és mást gépszerűleg megtanulnak s idővel olyan mesterek lesznek, mint tanítóik valának, mert nem igen törik magukat férfikorukban sem a tanulással. De ha már így van s ki tudja meddig fog így lenni: okvetetlenül szükséges, hogy fényképészeti szakiskolát állítson a közoktatásügyi miniszterium; ha nem is önállót, de legalább néhány valamire való város ipariskolájában tegye lehetővé a fényképészet tanítását is. Vajjon e figyelmeztetésnek lesz-e némi fogantatja, vajjon az illetékes helyre eljut-e e méltányos óhajtasunk? nem tudhatjuk, mert könnyen föltehető még az is, hogy e, három évtől fogva tengődő szaklap létezéséről sem tudnak semmit. Vajjon miért? . . .

Szép munkát csak finom ízléssel s csak akkor producálhatunk pl. a XVII. pontban előadott eljárással, ha a rajzolásban és főtésben ismeretekkel dicsekedhetünk. Ha pedig közönséges chlerezüstös papirosra is teljesen megfelelő pozitív-képet fennakadás nélkül akarunk készíteni: a gyakorlat mellett kevés chemiai ismeretünknek is kell lenni. Külömben hogyan tudhatnók meg annak okát, hogy miért ütnek ki képeink rókapiros színűen, mikor azt hisszük, hogy minden műveletet rendben végeztünk? A tájékozatlan ilyenkor habozva kapkod ide-oda, pancsolgat s nem hogy a bajon segíteni tudna, sőt szereit még inkább elrontja s újakat kell készítenie. Ha a pozitív ezüstfürdőben az argen-tometer 9°-ot mutat, chlerezüst a sósfehérnyés papirosra kellő minőségűleg fejlődhetik, ha t. i. az ezüstfürdő nem nagyon hideg, vagy nem fölötte égvényes; ha a fürdő sok szerves anyagtól alkalissá vált, a képek rendesen erőtelenek és rókapirosak lesznek, de az ilyen tulajdonságú papirosra is nagyon kemény negatívról kitűnő jó pozitív-képet nyerhetünk. Ha pedig az ezüstfürdő túlságos régisége miatt is nagyon savanyú volna: a rajta usztatott papirosra a legszebb negatív után is igen kemény pozitívot kapunk. Az ilyen papirosra azonban túlságos átlátszó negatívról kellő minőségű képek készülhetnek. Tehát az ilyen hibás fürdőket hasznosan lehet a körülmények szerint felhasználnunk, legalkal-

masabban pedig az állandó chlorezüstös papirosok készítésénél és pedig úgy, hogy alkalis fürdővel készült papirost kemény negatívhoz, savanyú fürdőn usztatottat pedig nagyon átlátszó gyöngé negatívoknál alkalmazzuk. E szerint háromféle, hosszú időre előre elkészített chlorezüstös papirosunk lehet: közömbös, savanyú és égvényes; ezek mindegyikét jegyekkel látván el, alkalomszerűleg az egyiket vagy másikat használhatjuk.

A színező oldatot nem lehet mindig egy recipe szerint készítenünk és használnunk, hanem a körülményekhez kell alkalmazkodnunk. Ugyanis az égvényes fürdőben készült papiros-képek nagyon nehezen színeződnek, ha az aranyozó is égvényességre mutat; tehát a főntebbi viszony itt megfordítva van: az alkalis papirosra készült képeket savanykás aranyozóban kell színeznünk s így megfordítva. Arra is kell ügyelnünk, hogy a bizonyos fokú meleg, mint a papirosok praeparálásánál, úgy itt is nagy szerepet játszik. A Reaumur szerinti 15° melegen alóli légmérsek minden fényképészeti eljárásnál hátrátlatólag hat, és pedig annál inkább, minél nagyobb hideg van jelen; ellenben minél fokozottabb a meleg, minden vegyi folyam annál gyorsabban éri el tetőpontját, ama jelenséget, melyet műveletünkkel magunk elé tűztünk. A meleggel való fokozás maximumát azonban nem tapogatózás útján, hanem öntudatosan kell tudnunk meghatározni, különben nagyon sokszor kárát valljuk, hogy sok drága időt mulasztottunk el, melyben hasznosat is tanulhattunk volna. Jusson eszünkbe, hogy jövőre minden perczet eszünk, lelkünk s pályánk gyarapodására fordíthassunk. Csakis így érhetjük el azt, hogy a földi gondok közt is nyugodt lesz öntudatunk, mely nem vádol a kötelesség elhanyagolásáról. Bár hajlott kurúak vagyunk is, mindig kell tanulnunk s mikor már azt hiszszük, hogy tudunk valamit, tulajdonképen akkor kezdődik a valódi tanulás, a mi az élet legnagyobb boldogsága.

A pozitív-képek készítésének rendes eljárása szerint, ha minden összevág, kétségtelenül nagyon szép műveket lehet előállítanunk kifogástalan jó negatív-képekről. Csak az esik nehezünkre, hogy az ilyen szép képek miért nem lehetnek egyszersmind állandók is. Ha a legnagyobb figyelemmel állítjuk is elő ezeket, gondtalan kezek közt csakhamar elenyészni indulnak; segíteni pedig e bajon mindaddig lehetetlen, míg a kép basisában chlor vagy — a helyi körülmények szerint — másnemű ezüstösszeköttetés támadhat; már pedig ez mindig támad azért, mert a kép nem teljesen reducált ezüst, s hogy ez lehessen: lehetetlenség. E bajt még a papiros laza szövete is neveli; tehát olyan alapról kellene gondoskodni, mely a papirosnál elannyira tömöttebb lehessen, hogy a levegőben levő savas gázak rajta át ne hathassanak s a képet föl ne bonthassák. Hogy az úgy nevezett „Leptographiák“, „Ferrotypiák“, „Elburneum“ stb.-féle képek nagyon sok ideig változás nélkül megmaradnak, annak lehet tulajdonítanunk, hogy a kép alapja nagyon tömött. Tapasztalhatta velünk azt más is, hogy az olyan papiros pozitív-kép sokkal állandóbb, melynek papirosa előbb kétszeresen, sőt háromszorosan is be vala huzva sós albuminnal; és miért? mert így a kép vastagabb és tömöttebb rétegben lévén, a kártékony gázak ne-

hezebben férközhetnek hozzá. Ezért tartjuk ajánlatosnak a brom- vagy chlor-ezüst-gelatine-emulsiós papirosoknak legújabbban való alkalmazását. E papirosok előre elkészítve nemcsak évekig megállanak, hanem a chlorezüstösre nyomtatott képeknek rhodan-aranyozóval csaknem olyan könnyen adhatunk tetszés szerinti színt, mint a tojásfehéres chlorezüst papirosra nyomtatottaknak. A chlorezüst-gelatine-emulsiós papirosra — este lámpánál — néhány percz alatt készült képeknek, előidézésük után, teljesen kielégítő szint eddig még nem sikerült adnunk. Hasonlóképen a bromezüst-gelatine-emulsiós papirosra készülteknek sem, melyeket vasoxalattal idéztünk elő, pedig ez volna a legkívánatosabb része az érdekes és értékes eljárásnak. Ha ez teljesen sikerülni fog, úgy pozitív-képeink nemcsak finomabb árnyéklatúak, hanem sokkal állandóbbak is lesznek, mint a régi eljárás szerint készültek; sőt naponkint tizszer annyi képet készíthetünk el. Kísérleteink után az eredményről értesíteni fogjuk t. olvasóinkat.

Veress Ferencz.

A törvénytörés előtt.

(Idegrázó tudósítás.)

„Tisztelt Úr! D—ó Dádé úr által indítványoztatván, hogy lapunk a jövő évre szüntetessék be, felkérem, hogy ennek eldöntése végett tanácskozándó, szíveskedjék deczember elsején szerkesztőségünkben megjelenni. Tisztelettel a „Fényk. Lapok“ szerkesztősége.“

Ilyen tartalmú levelet vettem a minap s olvasására égnék meredtek hajamnak még meglevő szálai. Hát az a félkegyelmű D—ó Dádé ilyen rebellis dolgokon törí a fejét? Hogy mer ez a rák (mert tudnivaló, hogy az ő szerzőszáma is az olló) beleavatkozni olyan dolgokba, a mikhez ő neki semmi köze?

No várj csak, majd lepipálunk!

A tárgyalásra kitűzött napon hozzákészültem illően a nevezetes eseményhez. Bevágtam egy mérges dikciót, a mely tele volt szűrő czélzásokkal, még kajla bajszomat is hegyesre pödörtem, hogy azzal is fölszúrni látszassam a velem ellenzőket. Hónom alá csaptam a Pandektákat s fontosságomnak tudatában feszes lépésekkel mentem föl a tárgyalási terembe.

Már akkor együtt ültek a bírák a zöld asztalnál. Középett ült a szerkesztő úr, fején egy nagy háromszögletes kalap, az orrán egy négy szögletbe sarkálló óriás pápaszem, melyen keresztül fürkésző szemekkel tanulmányozta az egybegyültek arcvonásait. Előtte voltak az asztalon a feszület, két gyertya-tartó, a Corpus Juris és a corpus delicti-k, a „Fényk. Lapok“ eddigi számai. Jobbra és balra ültek aztán a többiek: Takácsi bátyánk, a kit a faluról ciztáltak be ez alkalomra, épen most érkezett, csizmáin még érzik a trágya-szag. fején zsiros paraszt-kalap van, ő maga izzad rettenetesen, de azért ködmenét le nem vetné, talán nincs alatta más felöltő. Látom az ábrázatjáról, hogy a

kérdéshez nemzetgazdasági szempontból fog hozzászólni. Mellette ül a csupaszképű új expeditor, ez a dandi és „jőnevelésű ifjú“, a kin úgy áll minden, mintha az egész fiút valami divatkereskedésből küldték volna s épen most huzták ki a skatulyából. Épen ezért félve huzódik el Takácsi bátyáinktól, a kinek érintése nyomot hagyna elegáns frakkján. A gyerek még újoncz s nem tartozik a régi gárdához, kétlem, hogy legyen bátorsága a többi veterán harczos közt száját fölnyitani. Szomszédja a „14 milliós hazafi“, a ki szemmel láthatólag ég a vágytól, hogy a hóna alatt szorongatott algebra és logaritmuss-táblázat segedemlével kimutassa, hogy Magyarországnak 14 millió lakosa lévén s föltehetőleg minden 14-ik ember előfizetvén lapunkra: következőleg... stb. stb.

Külön kis asztalnál ült D—ó Dádé, a vádló, a ki megszeppent ugyan egy kicsit a fenyegető arcok láttára, de azért bizik az előtte fölhalmozott vádiratok adataiban s megtámadás esetén késznek látszik ollójával fölfegyverkezve szembeszállani a támadók falanksz-szával.

Ott ül még az asztalnál Dr. (?) Bigyisz is, ez a szószátyár semmi ember, a ki azt képzei magáról, hogy ért a dologhoz, és hogy az ő szereplésére itt szükség van s épen ezért nem röstelt Felső-Magyarországról csak ezen czélból ide utazni. Úgy szerettem volna az ellenkezőről felvilágosítani, de méltóságomon alulinak tartván egy ilyen individuummal szóba állani, melléje rendelt helyemre ültem, igyekeztvén neki lehetőleg hátat fordítani.

Együtt lévén az esküdtszék, a szerkesztő felszólította a vádlót vádja előadására.

D—ó Dádé fölállt és megnyitotta nyelve csapját. Nagy feneket kerített a dolognak, el kezdte fejtegetni a fényképészet eredetét s betelt majd egy fél óra, míg a fényképészet történelmében eljutott az ős kortól a mai korig. Azután áttért a fényképészet irodalmára, először a külső országokban s végül hazánkban s így lassacskán odáig ért, hogy lapunkat is beszédjébe vonhatta. Itt azután kifejté, hogy ez a lap tovább nem tartható fenn, mert egyrészt hiányzik a kellő pártolás, úgy hogy a munkatársak csak egymás számára csinálják cikkeiket, másrészt mert lapunk különben is szellemi aszkórságban szenved, nem állván közleményei a mai tudományosság színvonalán...

Szólt volna még, de szavait elnyomta az az általános elszörnyüködő felzúdulás, mely részünkről folyton fenyegetőbb mérveket öltött, úgy hogy D—ó Dádé ijedve kapta két kézre rengeteg ollóját, hogy védelmezze magát dühünk kitorése ellen s csinált feltében azzal olyan csatfogást, hogy egy Hugli is elszégyenlette volna magát mellette.

Elkezdtünk egyszerre mindnyájan szónokolni, kiabálni, de végre is túlharsogta mindnyájunk üvöltését Takácsi bátyánk borizú förmedménye, melyben azt fejtegette, hogy szellemi aszkórságról szó sem lehet, de mindazáltal nem árt, ha a lap pénzügyi viszonyait fontolóra véve, komolyan megvitatjuk, hogy érdemes-e tovább is föntartani azt?

Dr. (?) Bigyisz határozottan tiltakozott azon föltevés ellen, hogy a lap cikkei alantas niveau-n állanak, részéről legalább meg van győződve, hogy az

ő cikkei díszére vállanak a legelső szaklapnak is. Szóval kezdett dicsekedni s ekkép elemében érezvén magát, egész alakja úgy megnyúlott, mint egy vendégoldal, kezeit-lábait úgy rugdalta, mintha el akarta volna hányni magától. Végezte azzal, hogy a lapot mindenesetre továbbra is fen kell tartani.

Ekkor én megragadtam az alkalmat s egyikét tartottam legremekebb szónoklataimnak, melyben gúny és lelkesedés, czáfolás és meggyőzés váltakozott.

Én a lapot — mondám — mindenesetre tovább szerkeszteni óhajtom, nem ugyan olyan alacsony okból, mint bizonyos igen tisztelt (?) doctor (??) úr (???), hogy t. i. tovább is fenmaradjon azon egyetlen forum, melyben selejtes szellemi termékei befogadást találnak; hanem azon magas gondolatból indulok ki, hogy egy ilyen lap díszére válik a hazai irodalomnak s tekintettel lapunk 3 éves szép multjára, csakugyan méltán megérdemli, hogy tovább is fenmaradjon, hasznára a tudománynak, díszére irodalmunknak s dicsőségére mindnyájunknak. (Éljen!)

Hogy a tisztelt vádló úr — mondám egyebek közt — olyan silány tartalmúnak ítéli lapunkat, az csak annak a bizonyítéka, hogy abból saját cikkein kívül egyebet nem szokott elolvasni. (Derűtség, zajos taps).

Nem jöhetnek itt — végzém — figyelembe holmi pénzügyek, mert itt magasabb érdekek forognak szóban; a tudomány, a hazá, a civilizacio fontos érdekei. . . . stb.

S végül ön, szerkesztő úr, ki elvi ellensége a halálítéletnek, kész volna halálra ítélni ezt az ártatlan lapot, mely csak használt eddig és nem ártott? Nem fél ön, hogy megjelennek álmában a fényképészet istenben boldogult tudósai és kérdőre vonják önt ezen tettéért?

Azért úgy ítéljen ön, hogy ítéletével ne fűrészelje el maga alatt a fát!

Ne ítélj, hogy ne ítéltesél! (általános helyeslés, éljenzés, taps).

Ezen nagyhatású beszéd mindenkit megindított. A szerkesztő úr meg sem hallgatva a beszélni kezdő „14 milliós hazafi“ algebrai okoskodásait, komoly gondolkodásba esett, mialatt mi félrevonultunk egy mellékszobába — guggyni. A csengetyűszóra visszamentünk, a mire aztán a szerkesztő úr kihirdette ítéletét:

„A lap tovább is szerkesztetni fog, bárha áldozatokba kerül is fentartása.“

Egetverő éljenzés kísérte szavait s mindenki gratulált saját magának, beszédje sikeréhez, természetesen annak tulajdonítván az elért hatást.

Este fényes bankettet rendeztünk, melyen egyik felköszöntés a másikat érte.

Én kedves olvasóinkra és előfizetőinkre üritettem poharamat, meleg szívből kívánván nekik boldog újévet, bőséges szerencsét, istenáldást. Adja isten, hogy egy év múlva ismét erőben, egészségben üdvözölhessük egymást mindnyájan!

Áspis.

A száraz eljárás keletkezése és fejlődése.

(Vége.)

Érzékeny gelatine-emulsió-eljárás.

Mr. Ch. Bennett a „British Journal“-ban terjedelmesen írja le nagyon érzékeny emulsiója mikénti kezelését, — úgy mond Liesegang — mely alkalommal több londoni fényképészeti társulatnak interieur-ökről (épületek belsejéről) készült negatív-képeket mutatott be, melyeket éjjel közönséges gázvilágítás mellett vett le 20—60 percnyi idő alatt.

A legfőbb súlyt Mr. Bennett, valamint az eljárás telfödőzője Mr. Kennett is, a tevőleges világosság kiszorítására helyezi. Azt mondja: „Emulsiós lapomra kétszeres vastagságú narancssárga üveglemezen keresztül 30 perc alatti pozitív-képet nyomtathattam; azt a narancssárga kétszeres vastagságú üveglemezt úgy árulják, mint a melyről spectral-analysis szerint bebizonyítottott, hogy tevőleges sugarakat nem bocsát magán keresztül. Ezért a legvastagabb sötét rubintpiros üveglemezt használjuk, és pedig nappal kettőt egymáson, lámpánál azonban csak egyet. Ez okvetetlenül szükséges, mert hathatós előidézővel nagyon érzékeny lapokat használunk. Ha csak ezt vennék figyelembe a kezdők (a kevés hatályosságról, intenzit-ásról) kevesebb panaszt hallhatnánk. Fátyolosságot — lapjaimnál — egyáltalában nem ismerek, mért a lapot, melyet a legkisebb tevőleges világosság sem érhetett, hiba nélkül és kényelmesen idézhettem elő.

480 gramm emulsió készítéséhez két $\frac{1}{4}$ literes vékony üvegpohár s egy sötét barna boros palaczk szükséges; továbbá:

Bromammonium	7 gramm.
Ezüstnitrat	11 „
Nelson-féle fényk. gelatine (1 sz.)	20 „
Lepárolt víz	480 „

Csak az itt jelölt gelatine-t kell használunk, mert a közönséggel vörös fátyolosság, fodrosodás s más nemű szabálytalanság támad. 200 gr. vizet a bromammonium, 100 gr. vizet pedig az ezüst feloldására mérünk ki előre. A bromot egyik üvegpohárban 150 gr. vízben oldjuk fel melegen s a boros palaczkba töltjük; a poharat a megmaradt 50 gr. vízzel kiöblíntvén, azt is a palaczkba öntjük. A bromsóhoz, hogy teljesen feloszolhassék, meleget használok, mert ha a gelatine-nal együtt van, nagyon nehezen oldódik. Most a gelatine-t is a palaczkba töltvén, jól összerázzuk s 9—12 litert tartalmazó és C. sz. 32°-ú meleg-vizes edénybe teszszük. Ilyen edényül födeles haltartót használok. Két óra múlva — miközben jól összerázogatjuk, a palaczk tartalma egészen folyóvá s hozzávetőleg 32°-ú meleg lesz. A másik üvegpohárban 50 g. vízben az ezüstöt oldjuk fel s 32°-ig megmelegítvén, a palaczkba töltjük, és miután a hátramaradt 50 gr. vízzel a poharat megöblögettük és szintén 32°-ig melegi-

tettük meg: ezt is a palaczkba öntvén, jól összerázzuk s a meleg-vizes edénybe állítjuk. Ezután a milyen érzékenynyé akarjuk az emulsiót tenni, a szerint két, négy vagy hét egész napig hagyjuk abban fűlenni. A meleg vízfürdőnek C. sz. 32°-nál nem szabad melegebbnek lenni, mert e hőfokon túl vörös fátolosság állana elő. Ha a meleg-vizes edényt flannellel körültekerjük, melegségből nem sokat veszít, s az edényt olyan kisded kemenczére teszem, melyben lecsavart gázlángocska ég. Minél több ideig van az emulsió melegben, anná érzékenyebbé válik.

Mindezek megtörténte után quart-nagyságú üvegedénybe töltjük az emulsiót, melyet barna papirossal körülgöngyölünk, úgy hogy csak szája maradjon szabadon. Ezután kautschukcsőt egészen az edény fenekéig — az emulsiórétegre — bocsátunk le, hol a legtöbb oldható só van és 12 óra hosszaiig mossuk. Ennek végeztével a vizet róla letöltjük s az emulsiót melegben feloldjuk, mely szerint így 300—400 gr.-nyi emulsiót kapunk, melyet 40 gr. tiszta alkohollal és annyi 30°-ig melegített vízzel elegyítünk fel, hogy 480 gr. súlyra növekedjék. Az üveglapok a behúzásra csak gyöngén melegíttessenek meg, mert ha nagyon melegek, vörös fátolosak lesznek. Néhány lapot kis diaphragmával világítunk pillanatnyi ideig, azután lassankint több-több időt veszünk, vagy pedig nagyobb nyílású diaphragmát.

15×13 cm. nagyságú lap előidézésére 23×18 cm. nagyságú ebonit-tálcát használok az ammoniakhoz; az ilyent ezüsthöz s egy 27×21 cm. nagyságú az előidézőt tartalmazó tálcza fedésére, hogy ahhoz legcsekélyebb világosság se férhessen. Egyik tálczába (1 : 480 víz) pyrogallus-oldatot töltünk s ehhez 1—10 csepp ammoniakot adván, jól összevegyítjük, de bromkaliumot nem használunk hozzá.

Eleinte csak magára a pyrogallust ne használjuk, sem pedig később ne pótoljuk azzal az előidézőt, mert akkor a lap érzékenytelenné válik s a kép nagyon tömött lesz. Az egy perczig tiszta vízben áztatott lapot az előidézőbe úgy mártjuk bele, mintha ezüstözni akarnók. Az előidézés 5—20 perczig tart; a kellő ideig világított lapon a kép már az első pillanatokban elegendő erővel jelenik meg átlátszó tiszta árnyéklatokkal. 8×10 hüvelykü triplettel s csapózárróval (jó időben) megvilágított lap előidézésére 4 csepp ammoniak elegendő; rossz időben 8—10 csepp szükséges. 6 hüvelyk gyújtópont távolságú egyszerű tárgylencsével megvilágított lap jó időben 1, rossz időben 4 csepp ammoniakot igényel. Ha sok ammoniak használatával a kép $\frac{1}{2}$ percz alatt még nem jelenék meg: lemoszuk és újon vegyített előidézőben kezeljük a lapot.

Ha pedig nagyon érzékeny lapokat készítettünk, ezek közül egyet vas-tag könyvbe teszünk s a rubintpiros ablaktól 12—16 cm. távolságra helyezvén a lapot $\frac{1}{3}$ -ig a könyvből kihuzzuk s néhány perczig megvilágítjuk; ezután második harmadát szintén kevés ideig világítjuk meg. Így három részre osztott lapunk van, melynek egy része éppen nincs, a másik kettő pedig kevesebb és több ideig van megvilágítva. Ezt azután pyrogallussal és 3 csepp ammoniakkal

idézzük elő, s ha látjuk, hogy lapunkra a világosság hatással volt: még sötétebb ablaküveget kell alkalmaznunk.

Ez az úr elbeszélte nekünk, hogy a múlt évben azért tett sok és fáradságos kísérletet, hogy lapjaira fátyolosság nélküli képeket állíthasson elő, de ez sehogy sem sikerült és már törekvésével is föl akart hagyni, midőn fia azt javasolta, hogy teljes sötétségben huzzanak be lapot és ugyanott idézzék is elő. Ez a kísérlet szerencsés volt, mert a lap teljesen fátyol nélküli lett. Ő azután nagyon kevés narancsszínű világosságot alkalmazott és lassankint mindig többet és többet egészen addig a pontig, míg a lapon ismét fátyolosság állott be; ebből azután megtudta, hogy a labororiumban milyen gyöngye világosságnál kell dolgozni. Annyi bizonyos, úgy mond Liesegang, hogy egész addig olyan sötét labororiumot sehol nem láttam, mint a minő Kennet úré volt.

Valóban ellenmondásnak látszik, hogy a nedves lap nagy érzékenysége mellett is a világosság kizárását nem követeli olyan nagyon. Erre I. T. Taylor igen találóan felelt meg. Szerinte a nedves lap többnyire mindig egyenlő erejű előidézővel kezeltek, s a világitás ideje is e szerint alkalmaztatik: ellenben a száraz lapnál az előidéző a megvilágitás idejéhez szabhatólag erősíthető meg. Ehhez hozzá tehető még, hogy az emulsiós lapnak kezdettől fogva megvan már érzékenysége.

*

Íme, a fentebbi eljárást csaknem szóról-szóra lefordítva adtuk, s épen ezért az olvasó könnyen hibát találhat benne. Különösen az emulsió készítésénél, a hol annak idejében mi is megakadtunk, hol t. i. a gelatine-t a bromsóhoz kell adni. Itt az eljárás szerint nem lehet tudnunk, hogy oldott, száraz vagy áztatott állapotban kell-e hozzá adnunk; de mivel — a 40 gr. alkoholt kivéve — 90 gr. fölös vízzel rendelkezhetünk: ebben áztatjuk s később oldjuk fel a 20 gr. gelatine-t és a palaczkba töltjük; így a bromoldattal sokkal könnyebben és hamarább vegyülvén, legalább $1\frac{1}{4}$ órát gazdálkodunk meg. Azt azonban, hogy az előidézésnél mi célra használja a második tálcát az ezüsttel, meg nem foghatjuk.

Ezeket nem tekintve, ez az eljárás kitűnőnek mondható. Itt ismerkedtünk meg a rubintpiros üveglemezzel legelőször, mely annyiban lett rendkívül becses, hogy csak ennek világánál lehetett később a fátyolosságtól teljesen ment emulsiót készítenünk s lapokat behuznunk. Ezzel az eljárással — combinative — olyan emulsiót készíthetünk most is, mint akármelyik legújabb eljárással. Hosszadalmasságát megrövidíthetjük s így közönséges gelatine-t is vehetünk hozzá, nem pedig oly keményet, mely 7 nap alatti füllesztés közben föl ne bomoljon. Ez eljárásból arrá is rájövünk, hogy minden hidegen való eljárásnak ez volt tulajdonképen szülő anyja.

Veress Ferencz.

Szemelvények.

XVII.

Valamely életpályát, tehát a fényképészetet is, szenvedélyesen szeretni annyit tesz, mint az utána szerzett jövedelem egy részét rá fordítani s ennek ségedelmével minden erőnket arra fordítani, hogy gyarapodását előmozdithassuk.

Pályánk iránt való szeretet a fölfedezések teremtője, még azoknál is, kik alapos készütség nélkül léptek rá. A szeretet fejleszti az észet, s kitarító türelemre szoktatván, gyakorlatával lassankint oda lehet jutni, hol a lángész szokott fényleni; de míg ez gyakran kimerül és hamar letűnik, az előbbi folytonos tevékenységével és tetteivel tovább ragyoghat.

Szeretetünk eszményképe pályánk legyen, mely mindig híű hozzánk, és hosszú ideig tartó fejlődésével nem hogy öregednék, sőt annál szebb, minél idősebb; s akkor éri el szépségének határpontját, midőn végső leheletünkke szívünk is megszűnik dobogni.

Tanuljunk tehát szeretni! Ámde — kérdehetné valaki — hogyan a szeretetet tanulni? A ki nem ezzel születik, szeretni nem tudhat soha — tartják sokan, a mi nem áll; mert a valódi szépre és jóra minden emberi lényben megvan a csira, éppen úgy, mint a kicsike magban az óriás nagy fa finom zamatú gyümölcse; de hogy ilyen lehessen, megfelelő körülmények közt és hozzá alkalmas talajban kell nevelni, mint az embert, hogy — mint a fa gyümölcseivel — tetteivel a maga és a társadalom boldogulására élhessen. De valamint a madaraktól elhordott s a vadonokban itt-ott elhullatott mag gyakran izletes és nemes gyümölcsöt termő favá növekedhetik: úgy a sanyarú körülmények közt levő és önakarattal bíró fiatal ember magát nemesen fejlesztheti ki. A ki pedig már eleinte alapos nevelésben részesült: magán való uralkodással sokkal könnyebben szoktathatja magát minden jóra, s így a szeretet gyakorlására is, pályája és az emberek iránt.

Az ember természetében megvan az a sajátság, hogy szereti a változatosságot; ez a milyen hasznos, éppen olyan káros is lehet: jó akkor, ha a megszokott tárgy- vagy pályának minden részletét fürkészvén, azt szakadatlanul újjá alakítani igyekszünk; káros pedig akkor, ha megszokott pályánkat, habár mindennapi kenyerünket biztosítaná is, mással cseréljük föl; mert így könnyen megeshetik velünk, hogy „két szék közt pad alatt maradunk.“ Tehát valahányszor unatkozásunkkal pályánk vagy más kedvelt foglalkozásunk iránt hűtlenségen kapnánk magunkat: mindannyiszor erős önakarattal térjünk vissza hozzá haladéktalanul, s habár eleinte kedvetlenül kezdünk is hozzá a megszokott tárgy műveléséhez, csakhamar azután fölvidülünk mellette: később pedig, mintegy jutalmul azért, hogy magunkon uralkodni tudtunk, a boldogító érzések legmagasabbját érezzük, mely az állatias embert valódi emberré tevén, Istenhez emel föl a magasba! . . .

XVIII.

A fényképésznél nem csekély szellemi műveltséget kíván ama nevezetes körülmény, hogy levétel közben különböző rangú és állású, vagy helyesebben mondva: különböző műveltségű egyénekkel kell érintkeznie; mert ezek mindegyike a maga műveltsége szerint viselkedik irányunkban, tehát nekünk kell tudni alkalmazkodni hozzájuk, és pedig már mindjárt az első pillanatban.

Minden fényképésznek első és legfőbb óhajta, hogy a leveendő alakról lehető hű képet állítson elő; ez pedig csak akkor sikerülhet, ha az illető alakot természetes viselkedéséből nem hozzuk ki; már pedig ez mindannyiszor megtörténik, ha a magasabb rangúnak és finomabb műveltségűnek tetsző vendéggel szemben elbizakodottnak, felette bő és üres beszédűnek vagy bárgyúnak tűnik fel; vagy pedig ha a szerény természetűek, korlátolt műveltségű vagy alsóbb fokú földművesek és cselédek iránt gőgösek vagyunk. Különösen pedig a közép osztálybeliek szerény viseletű tagjaival szemben óvakodjunk auctoritative föllépni, mert a durvának látszó ruhától fedett kebelben gyakran művelt és érzékeny szív doboghat. Nagy urakban — vázolt viseletünkkel — tartózkodást vagy megvetést keltünk fel; az alsóbb rekdüekben boszankodást és lehangolt-ságot keltenénk, s ha erőltetnék is rendes arckifejezésüket, a kép róluk soha sem sikerülhetne.

Hogyan lehet tehát — kérdené valaki — mindenkivel szemben alkalmazható viselkedést tanulni, hisz a műterem látogatói annyiféle természettel hoznak érintkezésbe, mint a színek árnyékadatai?! Ha minden alak iránt kiváló figyelemmel vagyunk, gyakorlat útján csakhamar belejövünk: ők lesznek mes-tereink, csak türelmünkből ne fogyjunk ki soha. Nem ritkán a hozzánk intézett gőgös szavak rólunk visszapattanhatnak, de úgy hogy ne sérthessenek; ezt üzletünk java kívánja így, sőt ha kell alázatosaknak is kell lennünk, de még sem annyira, hogy magunktartása pályánknak szégyenére válják. Azt pedig mindnyájan tudjuk, hogy a méltatlan viselkedéstől nem az aláztatik meg, kit az illet, hanem az, a kitől a gorombaság ered.

XIX.

Azért választ kiki életpályát, hogy körülményei szerint mennél jobban kiművelhesse szellemét s olyan magaslatra juthasson el, melyről — nagy tért látván be — tájékozhasssa magát s helyét hasznosan töltsse be. Mi ez idő szerint a fényképészet terén olyanok vagyunk, kik — mielőtt pályánkra léptünk volna — a szélesen kiterjedett természettudományokat alaposan nem tanultuk, sőt sokaknak még fogalmuk sem volt róla; ez okból kell tehát igyekeznünk, hogy a hiányt lehetőleg helyrehozzuk utólagosan. Mivel pedig gyakran nálunknál sokkal műveltebb egyénekkel is kell érintkezünk: a természettudományok szorgalmas tanulása mellett kiváló figyelmet kell a társadalomban előforduló más ismeretek megszerzésére is fordítani, hogy ezekkel is kiegészítsük műveltségünket. Így nemcsak tapasztalt és ügyes fényképészek, hanem szellemileg is

művelt férfiak leszünk s nagyobb tiszteletben részesülünk. Ne mondd t. olvasó magadban, hogy ez felülhaladja erődöt s nem bírod meg a nehéz munkát, mert ember vagy, kiben az óriás nagy hatalom — a tudás vágya — úgy lappang, mint az előidézetlen lapon a negatív-kép, melynek kielégítésére csak erős akarat és kitartó munka kívántatik.

Tekints magad körül és látni fogod, hogy mily rendkívül nagy erőt fejt ki minden nép a maga előhaladására. Lásd az ősz viszonyokat mint váltotta fel az új törekvés, mely egyedül az áldást hozó iparért, tudományért küzd és győzedelmeskedni is fog. A népek csak egyesekből állanak, ne felejtse tehát, hogy te is néped alkotó része vagy s a tétlenségből erős munkára izgasson az a tudat, hogy néped nagygyá-levését annál inkább elősegíted, minél több szépet és jót tudsz felmutatni; tudnod pedig okvetetlenül kell. A biztos tudás végett tanulj. Ha nem szeretsz tanulni — a mi pedig éltünk egyik legfőbb feladata — kényszerítsd rá magadat; hódolj öntudatod szépre és jóra intő parancsának. Itt is, mint a fényképészeten, csak a kezdet nehéz; a megszokás után természetünkkel válik a tanulás, s ha magunknak parancsolni tudunk, olyan nyugodt érzés és büszkeség tölti el bennünket, mint mikor sokszoros kísérlet és fárasztó munka után valamely nehéz eljárást végre teljesen elsajátítottunk.

Mikor már megtanultunk tanulni és becsülni tudjuk a tudást, akkor ébred csak föl az önbecsülés, mely hatalmas vágyat kelt bennünk arra, hogy mennél értékesebbé válhassunk magunk előtt. Ekkor már bizonyos magaslatra állunk; kívülről támadó kisebbítések és balítéletek nem sérthetnek. Vigyázzunk azonban, nehogy e magaslatról elbizakodottságunk és önhiúságunk lerántson, mert ez esetben nehezen juthatnánk oda vissza. Viselkedésünkkel úgy legyünk, mint a fényképészeti műveletekkel: soha ne higyjük, hogy a szépnél szebb képet nem lehet előállítani; ne dicsérjük munkánkat és ne dicsekedjünk semmivel, hanem legyünk olyan szerények, kikben a legcsekélyebb erőltettség se lássék.

Gyakran nem csekély türelmet kíván a fényképésztől az a körülmény, mikor a megrendelt arcképet az illetőnek átadja. Száz közül ötven megrendelő bizonyosan kifogásokat tesz a munka ellen és abban hibákat keres. Ilyenkor figyelmesen hallgassuk meg az ellenvetéseket, mert azok nem ritkán igazságosak is lehetnek és esetleg figyelmünket előbb kikerülhették. Ilyenkor ismerjük el hibánkat és igyekezzünk azt új képek készítésével helyrehozni. Így másokban is bizalmat keltünk; az új képek készítésével nem veszünk, sőt nyerünk; míg ha ellenkezőleg viseljük magunkat és néha még nyersen is vitatkozunk: elidegenítjük a közönséget magunktól.

XX.

Ha minden külföldi német fényképészeti lapszerkesztő olyan volna, mint Schwier K. dr. és Liesegang dr.: kevés igényű magyar fényképészeti lapunk is gyorsabban fejlődne s a külföldön is nagyobb elismerést, sőt kiterjedést is nyerhetne. Említettük volt, hogy az első doctor után csakhamar a második is

cserepéldányba lépett velünk és vállalatunkra buzdítottak. Most Schwier dr. lap-punkat nemcsak beiktatta az ő „Deutscher Photographen-Kalender“ cz. 1885-ik évi naptárjába, hanem bírálat végett az 1883- és 1884-ik évi folyamokat is beküldötte szerkesztőségünkhöz. Küldött továbbá kitöltés végett egy lapocskát is, melybe fényk. egyesületünk alakulása évét, az évi díjat, a gyűlések nap-jait stb. kellene bejegyeznünk, hogy a lap mellett ezt is beiktathassa naptárjába, mely — igazságosan ítélve — a legjobbak közé tartozik.

Ime tehát a lelkes Schwier dr., nem teheti fel rólunk, hogy olyan orszá-gban, mely minden tekintetben haladást tűzött maga elé, ne volna legalább egy fényképészeti társulat; egy olyan országban, mely minden ipart más orszá-gokétól elkülönítve akar — helyi körülményei szerint — kifejteni. Schwier dr. nem akarja hinni róluk, hogy fényképészetünkkel valamely szomszéd népnek uszályhordozói tudnánk lenni akkor, midőn rövid idő alatt csaknem minden tekintetben előhaladást tudunk felmutatni és életrealóságunkat bizonyítottuk be. Okvetetlenül szükséges volna tehát, hogy alakíttassék fényképészeti egyesület. Hol és kiktől alakúljon ez? Hogy itt s tőlünk nehezen alakítható, azt három évi küzdelmünk bizonyítja, mert biztató szavaink süket fülekre találtak. A köz-pont, Budapest van tulajdonképen erre hivatva; miért nem tette eddig s mi-ért hallgat most is? Ő tudja s e tekintetben nem szeretnénk az ő öntudatával bírni. Hanyagságát semmivel sem mentheti és nem ama hivatalos közeg sem, melynek minden téren figyelemmel kell kísérni az előhaladásra czélzó mozgal-makat. E mozgás nem a központon, hanem itt Kolozsvártt indult meg; annyi-val inkább kellett volna tehát segíteni, mert nagyon szegény az olyan gazdag központ, mely a vidéket törekvésében nem gazdagítja, No de nem szólunk e tárgyról többet, úgy is hiába lenne szót vesztegetni; hanem igenis szólunk Schwier dr. jövő évi becses naptáráról, mely ha csak olyan lesz is, mint a megelőző kettő, sokat nyerünk vele. Minden szükségeset megtalál azokban a gondos fényképész, a mi pályájához tartozik; és pedig: a legújabb gyakorlati eljárásokat, a különböző hő- és egyéb mértékek körülmények szerinti alkalmazását, napló vezetésére helyet, és sok más hasznos körülményen kívül egy szép kép is díszesíti a csinos kiállítású és bekötött naptárt, mely bármely könyvke-reskedésben megszerezhető; ára 1 mark és 50 pfennig; czíme: „Deutscher Photographen-Kalender. Taschenbuch und Almanach für 1885.“ *Ret.*

Hasznos jegyzetek

a száraz eljárás körüli előidézések- és erősítésekről.

(Vége.)

46.

Különös jelenség az ember életében az is, hogy gyakran habár a leg-tisztább indulattal akarna is a közös jónak és szépnek szolgálni: nem lehet. Mintha csak a létben a jó és rossz örökös viaskodásban élne egymással s mintha az első a másodikon soha sem tudna állandóan győzedelmeskedni. Így

van, de vajjon honnan eredhet ez a körülmény? Az emberektől; ezek különböző sajátságainál fogva keletkezett a jó- és rosszról való fogalom. Hogy tehát a jó a rosszon teljes győzelmét véve uralkodhassék: lelkileg minden embernek műveltnék kellene lenni, mert ez az ember valódi hivatása.

E szaklap megindításával a közös jónak akartunk mi is valami csekélységgel szolgálni; és pedig a mindinkább terjedő szakirodalomban egy kis hézagocskát igyekeztünk azzal a meggyőződéssel betölteni, hogy e lapocskát minden pályatársunk pártolásban részesíti s így csakhamar gyarapodásnak indulhat; a feldolgozandó anyagot pedig egymásután gyorsan közölhetvén, sokaknak hasznára válhatunk. Ámde a lapunk iránt mutatott részvét mindeddig sokkal csekélyebb vala, hogy sem ama tömérdek adatot közölhetjük volna, melyeket sok évi fáradságos és költséges kísérleteink útján összegyűjtögettünk. A kész jónak nyilvánítására tehát nem elég a mi jó akaratumk, mert ezen kívül bírunk kellene még pénzzel is, mely mindazon költséget fődözhesse, mely egy, havonkint legalább kétszer megjelenő lap összes kiadásait fődözze. Ézért kell sok hasznos cikknek várni; ezért nem közölhetjük a maga idejében pl. a Newton-fele higanychlorid-előidézöt se, mely nemcsak sokat ígér, hanem valóban sokat is ér. Halljuk csak a maga nyilatkozatát, melyet a „Photogr. Times“ egyik számában tesz:

Az amerikai institutum fényképészeti szakosztályának New-Yorkban a világítás rövidíthetésére alkalmas előidézöröl tett közleményére sajnosan kell megjegyeznen, hogy az nem egész őszinteséggel van nyilvánosságra hozva. Ezt ugyanis tölem egy korábban ajánlott higanychlorid-erősítövel zavarták össze; ez az oka, hogy azzal kielégítő eredményhez nem is lehet jutni. Szükségesnek látom tehát, hogy ezt ismételve közöljem:

A) Higanychlorid	3 gramm.
Víz	190 „
B) Jodkalium	9 „
Víz	23 ccm.

A B. oldatot lassankint az A.-ba töltjük, minek következtében tiszta folyadékknak kell előállani, mert a vörös csapadék (jodhigany) a fölös jodkalitól feloldatik

Az előidézö ebből áll:

Szénsavas natron	25 g.
Kéneccsavas natron	4 „
Pyrogallussav	2 „
Víz	480 ccm.

Arra az esetre, ha lapunkat a kelletténél több ideig világítottuk meg, bromammoniumot vagy citromsavas natronoldatot tartunk előre; ezen azonban úgy is segíthetünk, ha az előidézö erejét víz hozzá-adásával mérsékeljük. Hogy higanychlorid-előidézömmel boldogulni lehessen, az adott mennyiségű kéneccsavas natronnak ki nem szabad maradnia. Ha a lap nagyon kevés ideig világítottatott volna meg, 4—5 perczig a soda-előidézöben tartjuk; azután mér-

cezébe minden 30 ccm. előidézőhöz 3 csepp higanychlorid-oldatot adván, a negatívra töltjük.

Kísérletemhez száraz, úgy nevezett szemcsés szénsavas natront használok, a jegezes állapotú, mely inkább előfordul, 60 százaléknál is több vizet tartalmaz. Ez a levegőn tartva elpárolog s finom poralakban csakis a natron marad egyedül. Ha a száradást fokozni akarnók, összetörjük és megmelegítjük.

47.

Túlerősödött gelatine-negatívnak gyöngítése Audra E. szerint.

A higanychloriddal és ammoniakkal erősített negatívok tömötsége gyakran előfordul; ezek meggyöngítése mosásuk után hig alkénecssavas natron-oldatban igen könnyen eszközölhető. Minthogy azonban ez oldat rájuk nagy hatással szokott lenni: 3—5% tömötséig kell használnunk, különben a negatívok gyöngülését nem ellenőrizhetjük s meggyöngülnének. A kellő mennyiségig meggyöngített negatívot jól lemoszuk s kiszáradni hagyjuk. Olyan negatívok azonban, melyek huzamos ideig idéztetvén, nagyon megerősödtek: már olyan könnyen nem gyöngíthetők meg, a nélkül hogy a legfinomabb árnyéklatok el ne veszzenek s így a kép egyenletes szépsége föl ne áldoztassék. Nekem azonban a következő eljárás nagyon jó szolgálatot tett:

A jól megmosott és nagyon erős negatívot két százalékos vaschlorid vizes oldatában addig hagyjuk, míg a kívánt minőségig meggyöngült. Ebben az oldatban a kép kellemetlen szürkés színt vált. Az ilyen negatívot jól lemosván, rendes módon készült új natron-oldatba teszszük, hol az árnyékok rajta csakhamar meggyöngülvén, átlátszók lesznek.

Ez egyszerű és biztos eljárásnak csak egy hibája van, melyet ritkán lehet kikerülni. Ez a hiba pedig abban áll, hogy ha a lapnak sok ideig kell a vaschlorid-oldatban maradnia, rendszeren olyan sárgává válik, mint mikor pyrogallus-oldatban igen sok ideig idézünk elő. Ezt a hibát azonban ki is kerülhetjük. 10%-os kénecssavas natron vizes oldatot készítünk, melybe addig adunk csöppenként kénsavat, míg benne szabad kénecssav fejlődik, melyet szagáról lehet megismernünk. Ebbe teszszük a fent említett negatív-képet, melyen az oldat hatását már néhány percz múlva látni lehet. Ha azonban a hatásra igen sokáig kellene várnunk: az oldathoz még néhány csepp kénsavat is adunk. Minthogy pedig ezen oldat kigőzölgése egészségünknek ártalmas, helyesen cselekszünk, ha e műveletet a szabadban végezzük.

Ezzel az eljárással pyrogallusban előidézett sárga negatívok is helyrehozhatók. Sokan azt tartják, hogy ez eljárás közben a réteg az üveglapról leválk; ezt azonban nem hihetem, mert ez eljárást igen sokszor használtam s egyszer sem történt meg velem.

Veress Ferencz.

Az olajfőstmények lefényképezéséről

(Stürenburg dr. után.)

(Vége.)

Ha olyan negatívokat készítünk, melyekről pl. folyóiratok számára copirozunk nagy számú másolatot, és minden gondos figyelem mellett is a képnek több része világosan jön elő: úgy a következő, bár aprólékos munkával járó kezelés lesz nagy értékű. Retouche-áljuk először is általában a negatívot ott, a hol átlátszó helyek vannak; az ily, szokott módon retouche-ált negatív-ról átható fényenél transparent pozitívot készítünk üvegre, úgy hogy a sötét részek hatása észrevehető legyen. Legjobb — ha az alak nem igen nagy — valamivel nagyobb alakban készíteni. Ezen pozitívon a képnek minden világosan kijövő részét utólagosan ki kell dolgozni, a mi természetesen legsikeresebb lesz, ha ezt maga a művész végzi el. Egyébként pedig átadjuk ezen munkát valamely ügyes retoucheur-nek. Ha ezen pozitív helyes módon van kidolgozva és hatásos, úgy e szerint egy új negatívot készítünk, mely az egész képet elég szépen adja vissza. Természetes, hogy az ily pozitív után nagyított negatív nincs elgyöngítve, úgy hogy egyetlen pozitív-negatív szerint különböző nagyságot állíthatunk elő. Ez a módszer tehát a fényképészeti műkiadványok készítésénél nagy értékű, és pedig különböző okból.

Sok esetben ugyanis lehetetlen a műkiadványok szükséges számát a negatívokról különböző alakban előállítani a kép szerint, ha pl. — s ez igen gyakori eset — a megrendelés lehető rövid időt enged; az elmondott kezelés használatánál egyetlen jó levétel a legnagyobb alakban teljesen elég, hogy arról a többit elkészíthessük.

Figyelembe veendő továbbá az is, hogy ily módon sok időt és munkaerőt takarítunk meg a pozitív- és negatív-retouche-ra. Ha ugyanis a nagy üveg-pozitív gondosan és szépen van kidolgozva, úgy természetesen az e szerint előállított negatívok is ennek szépségét mutatják és ezekről hibátlan copiak is készülnek.

Egyes fényképészek azt kívánják a művésztől, hogy képjeit, melyek érdemesebb rajzok vagy eredetiek reproduálásához könyvek illustralására vannak szánva, alkalmasabb fényképészeti levételhez kizárólag erre a célra még egyszer szűrkére fösse be. Ez azonban igen gyakran nagy kellemetlenséggel jár mind a két részre; mert nem tekintve azt, hogy valamely genialis művész nem örömet füst kétszer egy képet, úgy szólván lehetetlen is, vagy legalább nagy nehézséggel jár a különös színekkel füstött képet egyetlen feketebarna tonusban ugyanazon hatással visszaadni, mint azt az eredetiben látjuk. A fényképész pedig, vagy gyakran maga a retoucheur, ki megszokta, hogy csak fényképészeti tonusban dolgozzék és abban igen szép hatást ér is el, a főntebb adott eljárás használatánál kevesebb nehézséggel találkozik és szebb eredményhez jut, mint maga a művész.

*

A jelen értekezésben elmondott nézetek hosszú tapasztalás és sokoldalú vizsgálódás eredményei. E mellett úgy találtam (és ebben velem sok pályatársam megegyezik), hogy az eredetinek figyelmes studiuma nyomán, továbbá egy, minden képhez alkalmas világítás használata után, nemkülömben a fényképészeti eljárás helyes alkalmazása és modificatiója szerint a legszebb eredmény érhető el. Lehetett volna még többet is mondani, de ez a mező változottság tekintetében oly gazdag, hogy lehetetlen minden egyes esetre különös figyelmet fordítani.

A kezdőnek ezen a téren azt tanácsolom, hogy ne vegye a dolgot oly könnyedén; egyszerű eszközökkel dolgozzék és az itt felsorolt kívánalmakra nézve az előadott útmutatások (világítás stb.) segédelmével vesse össze a maga vizsgálódásait, hogy a szükséges eljárást és sikeres kezelést alaposan elsajátíthassa. Csakis ily úton juthat oly biztos tapintathoz, melyre ennél a munkánál okvetlenül szükség van.

Azok, kik olajföstmények lefényképezésével már foglalkoztak és ezen a téren némi gyakorlatot is szereztek, ajánlom, hogy kutassák miképen és mennyiben lehetne a legújabb fényképészeti találmányokat a fényképészet ezen mezőjére is sikeresen fölhasználni (bromezüst-gelatine-emulsió stb.) Tenni volót mindig találunk eleget; a munka pedig ezen a téren szép és hálás; ezt elérni az őszinte és komoly törekvésnek nem is lehetetlen.

Szabadon ford.: D—ó Dádé.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Budapesti levelek.

II.

(A „Hungaria“-féle emulsiós lemezek. — Koller, Sterlisky, Mátyás és Ellinger újabb képei.)

Multkori levelemben említettem volt, hogy van itt egy vállalat, mely saját készítményű emulsiós lemezeit árusítja el. E soraimat azzal a megjegyzéssel kísértem, hogy e lapok — összehasonlítva a külföldiekkel — minőség tekintetében nem állják ki a versenyt. Multkori soraim óta többször volt alkalmunk ezekkel kísérletet tenni s arra az örömdetes tapasztalatra jöttünk, hogy — habár meglehetősen jók valóban is — azóta mindig jobb és jobb lemezekhez jutunk, különösen a nagyobb formákban, s így remélhetjük, hogy nem sokára már teljesen kielégítő lapokhoz jutunk és hízos lemezek jönnek forgalomba. Egyik kivánni valónk főleg az, hogy érzékenyebbek legyenek. Baj, hogy a rajtok készült negatívok vagy igen kemények, vagy pedig egészen homályosak és annyira tömöttek, hogy nehéz róluk másolni, sőt retouche-álni is alig lehet, kivált a mostani sötét és téli napokban. Igaz ugyan, hogy e hibákat előidézés közben némileg mérsékelni lehet, ámde a különböző tulajdonságú gyöngébb lemezek hibáinak fürkészésére nem mindig van időnk és türelmünk s így nem csoda, ha drágább, de biztosan dolgozó külföldi lapokhoz fordulunk. Igyekeztek tehát az előállító javítani eljárásán s ha ez sikerül, biztosan nagyobb pártfogásra számíthat. Azok külömben, kiknek kevés dolguk és elég idejük van a levétel után mindjárt előidézni a lemezt s ha nem sikerült, azonnal ismételni a levételt: ajánlhatók, már csak olcsóságukért is. Ez úttal megemlítjük azt is,

hogy Veszprémi S. a Monckhoven-féle lapokat nem Párizsból hozatja, hanem Belgiumból.

A napnak bármely szakában haladunk el a Sárkány-féle műkereskedés előtt, mindig nagyobb tömeg ölik szemünkbe, mely az ott látható fénykép-kirakat előtt tolong. Valóban alig van Budapesten kirakat, mely több érdeklődéssel vonzaná magához a nézőket, mint ez. És méltán. Budapest legjobb fényképészei vetekednek itt a csinos képek kiállításában. Ma ez, holnap már másik; mindig valami új és szép; egy mindig változó panorama ez, mely nemcsak a műértőt, hanem a laikust is egyaránt érdekli.

Első sorban itt látjuk Koller legújabb képeit Maria Valeria főhercegnőről és Amelie bajor hercegnőről, mintegy 15 állásban. Koller neve ismeretes s így dicséretre nem szorul. Annyit azonban itt is megemlíthetünk, hogy igen szép alakítása van s képein élet tükröződik. Ezek után mindjárt Strelisky képei tűnnek szemünkbe szintén csinos alakítással. A többek közt Teleky Anna és Bella, továbbá Gyürky Alice grófnők és Odeschalki Anna hercegnő Makartképeit említjük meg, mint sikerültebbeket. Vannak képei, melyek állítás tekintetében nem egészen állják ki pl. Koller képeivel a versenyt, és ne vegye rossz néven Strelisky úr, ha kimondjuk, hogy a retouche képein gyakran hiányos. Külömben — leszámítva a mondottakat — képei folytonos haladást mutatnak.

A román királyi pár átutazása alkalmával Mándy hazánkfianak, jelenleg bukaresti udv. fényképésznek, néhány képe volt kiállítva ő felségükről. E képek, habár nem egészen újak is s habár a világítás és retouche kissé hiányos is — meggyőztek bennünket arról, hogy Mándy méltán foglalja el az első helyet Romániában.

Itt látjuk továbbá Munkácsy 1-ső nagyságú legújabb arczképét Ellinger-től. Gyönyörrel szemléltük világhírű festőnk e szép és nagy képét; nem mintha a hibától teljesen ment volna, hanem mert ez ideig talán ez a legsikerültebb. Hibája némileg a keménység, mi miatt a ruha igen sötét lett, és a positiv-retouche, mely meglehetősen durva.

Közelebről talán már a magyarországi szépségek albumképeiről is szólhatunk. Addig boldog ünnepeket kíván Cs. G.

V E G Y E S E K.

Lapunk jelen számával befejeztük a harmadik évi folyamot. Mint eddig szoktuk, úgy most is tartalom-jegyzéket készítettünk ez évi folyamhoz, mely negyedív mellékletben van jelen számunkhoz csatolva és arra szolgál, hogy egyes cikkek könnyebben kikereshetők legyenek. Ez utolsó (XII.) számot külömben (mutatványképen) a legtöbb hazai fényképésznek megküldöttük, kik még eddig nem gondolták rá magukat, hogy ez egyetlen magyar szaklapnak olvasói közé lépjenek. Vajha belátnák végre ennek szükségét és legalább ezentúl vennék pártfogásukba! . . .

Olvasóinkhoz. Tisztelettel kérjük olvasóinkat, hogy az előfizetést minél előbb megújítani szíveskedjenek, mert nem szeretnők, ha úgy járnának ismét többen, mint ez év elején, hogy t. i. nem nyomtathattunk (a kellő számú jelentkező hiányában) elég lapot s némelyeknek már az első számmal nem szolgálhattunk.

Helyreigazítás. Türkel L. bécsi czégyének bpesti fiókjától a következő sorokat vettük: „A „Fényk. Lapok“ XI. számában közölt budapesti levél írója úgy látszik tévesen van

informálva, mert nem áll, hogy a bpesti műtermek a száraz lemezeket Veszprémi S. vegyszerkereskedőtől szerzik meg. Azon helyzetben vagyok, hogy erre nézve némi fölvilágítással szolgálhatok. Es pedig: Kozmata F. Haack-féle lemezekkel is dolgozik, melyeket nálunk vásárol. Koller K. Angerer- és Monckhoven-féle lapokkal; az utóbbiakat nem Veszprémitől, hanem Krzivanek bécsi czégtől veszi. Klösz és Strelisky részben Monckhoven-, részben pedig Haack-féle, vagy a legújabb Hungaria-féle lapokkal (honi ipar) dolgoznak; a Haack- és Hungaria-féléket nálunk, a másikat pedig a fentebbi bécsi czégtől veszik. — A többi fényképész egyes lapokkal (Haack-, Heid-, Angerer- és Hungaria-félékkel), sőt külföldi gyártmányokkal is dolgozik.

Zelesnyi Károly pécsi fényképészt József főherczeg udvari fényképészévé nevezte ki.

Lapunknak 1883-ik évi folyamából 3, a jelen évi folyamából pedig 2 teljes példánnyal rendelkezőnk. E folyamok ára külön-külön 4 frt., együtt a kettő 7 frt. A kik megrendelni akarják szíveskedjenek azt minél előbb tudatni velünk, mert ha a néhány példány elfogy (mint a hogy az 1882-ik évi folyam elfogyott), a legjobb akarat mellett sem szolgálhatunk többel.

INGYEN-ROVAT.

Eladó lapunknak 1882-ik évi folyamából egy teljes példány; ára 4 frt. A venni szándékozó forduljon Sárffy Aladár dr. gymn. tanár úrhoz Podolinba (Szepesmegye). — **Egy segéd**, ki mind a két retouche-ban jártas, alkalmazást kaphat Ferentzy Lukács fényképész úrnál Sz.-Udvarhelyt. — **Egy segéd**, ki a fényképészet több ágában jártas (emulsió-készítés, nedves eljárás), szerény feltételek mellett gyors alkalmazást keres. A megkeresések Molnár István fényképész úr műtermébe intézendők K.-Vásárhelyre. — **Kerestetik** egy ügyes fényképész-segéd, ki önállóan is tud dolgozni és hajlandó lenne vidékre jární levételeket készíteni. Az ajánlatok Klement Robert fényképész úrhoz küldendők Brassóba (Klastrom-utóza). — **A kinek** a „Fényképészeti Lapok“ első és második évi folyamára szüksége van: Csejdy Lajos fényk. úrnál (Miskolczi) a rendes előfizetési árért megkaphatja.

BCU Cluj / Central University Library Cluj A SZERKESZTŐ IZENETEI.

D-d K. A küldött összeg fedezi az előfizetést 1885. június végéig. Közlebről magán soraink mennek. Szíves üdvözet!

Cs. G. köszönettel vettük. A mint láthatja az érdeklődés fokozódik. A toborzást — lapunk érdekében — előre is köszönjük. Később írni fogunk; most lehetetlen. Üdvözet!

H-y. — **Phd.** — **Maxi.** A kérdéses ügyben azonnal intézkedtünk és levelet írtunk.

B-s P. Kolozsvárt jelenleg három fényképészeti műterem van.

Kiv. A hirdetés díjáról csak akkor szólhatunk, ha a szöveg terjedelme is előttünk fekszik. Lássuk tehát előbb ezt. A díjnak legalább fele előre küldendő be.

Schl-r. Bpst. Soraira válaszoltunk.

D-y F. Bpst. Szeretnők látni a felolvasott cikket. Esetleg közölnők is.

Cs -y L. Kitéttük s várjuk a hátrálékot.

HIRDETÉS.

„VIGNETTEUR.“

Practicus készülék ez, melynek segítségével a legszebb oval vagy körte alakú elmosódást készíthetjük. Különböző nuance- és állandó formákban egyidejűleg a levétellel, tehát directe a negatívon. Az eredmény felül nem multható, művészi és elegans. — 4 mintakép ára műtermünk egyéb specialitásának árjegyzékével együtt **I frt. 10 kr.**

10—10

Jandaurek H.
fényképész Teschenben.

Levelezés: magyarul, tótul, németül, csehül és lengyelül.